

Heliå's friskola AB
Box 45
862 02 Njurunda

2005-05-04
1 (3)
Dnr 54-2004:2474

Genomförd utbildningsinspektion av den fristående grundskolan Heliå's friskola i Njurunda inom Sundsvalls kommun

Bakgrund

Skolverket har genomfört utbildningsinspektion av den fristående grundskolan, Heliås belägen i Njurunda i Sundsvall. Inspektionen aviserades i brev den 11 november 2004 och besök i verksamheten genomfördes den 29 och 30 november 2004. Av bilagd rapport framgår hur inspektionen genomförts samt de bedömningar som gjorts av dem som svarat för utredningen. Utredningen syftar således inte till att skapa en heltäckande bild av alla pågående verksamheter vid den aktuella tidpunkten.

Inspektionen skall ytterst klargöra om huvudmannens verksamhet uppfyller kraven för att även fortsättningsvis ha rätt till bidrag från elevernas hemkommuner. I övrigt framförs i rapporten påpekanden och rekommendationer vad gäller kvaliteten i verksamheten. Huvudmannen förväntas i sitt fortsatta kvalitetsarbete förbättra kvaliteten inom dessa områden. Utbildningsinspektionen fokuserar på sju områden vilka granskas ur olika aspekter.

Skolverkets bedömning och beslut med anledning av inspektionen

Inspektörerna bedömer att verksamheten vid Heliå's friskola övergripande är av godtagbar kvalitet. Eleverna vid Heliå's friskola är överlag trygga och respekterar varandra.

Inspektionen visar dock på vissa områden som behöver utvecklas, förbättringsområden, samt på vissa brister i verksamheten i förhållande till författningarna, kritikområden. Dessa redovisas nedan.

Förbättringsområden

I rapporten finns närmare redovisat vad som behöver förbättras inom respektive område. Skolverket bedömer att följande områden i den granskade verksamheten är i behov av förbättringsinsatser nämligen:

Normer och värden

- elevernas intresse av att vara med och påverka arbetet i skolan behöver stärkas,

Arbetsmiljö och delaktighet

- elevernas förtroende för de vuxna behöver stärkas på skolan och en öppnare attityd, när det gäller att föra diskussioner med föräldrar och elever om verksamheten, bör utvecklas. Det faktum att flera elever och föräldrar uttalade missnöje med delar av personalens sätt att bemöta elever, och sade sig sakna någon vuxen på skolan att diskutera detta med, skickar en allvarlig signal till skolan,
- skolan behöver revidera handlingsprogrammet mot kränkande behandling och vidga det förebyggande arbetet så att det även omfattar situationer mellan vuxna och elever,
- elevrådets arbete behöver stödjas och utvecklas

Pedagogisk verksamhet och undervisning

- elever och föräldrar skall erbjudas möjlighet att i ett tidigare skede delta i utarbetandet av åtgärdsprogram.

Styrning ledning och kvalitetsarbete

- skolan behöver förbättra sin dokumentation så att den blir ett stöd för verksamhetsutveckling och måluppfyllelse,
- kvalitetsredovisningen bör behandla såväl kunskaps- som värdegrundsmål,

Resurser

- skolan bör säkerställa tillgången på lokaler för att få godtagbara förutsättningar att nå de mål som anges i läroplaner och kursplaner i slöjd, idrott och hälsa samt laborativa ämnen.

Kritikområden

Följande område uppfyller inte författningarnas krav och skall därför snarast åtgärdas.

- de avgifter som förekommer i samband med elevens val och eventuella utflykter kan varken betraktas som obetydliga eller enstaka. Skolan lever därmed inte upp till författningarnas krav på att skolan skall vara avgiftsfri. (9 kap. 7 § skollagen)

Uppföljning

Senast den 22 augusti 2005 skall huvudmannen, Heliå's friskola AB i Sundsvall, redovisa till Skolverket enheten för utbildningsinspektion i Umeå vilka åtgärder som vidtagits inom kritikområdet. Skolverket avser även att följa upp effekterna av inspektionen inom cirka två år. Inför denna uppföljning kommer Skolverket att begära en redovisning av vilka åtgärder som vidtagits för att förbättra kvaliteten inom förbättringsområdena

På Skolverkets vägnar

Leif Davidsson
Överdirektör

Sten Svanholm
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har också deltagit enhetschefen Clas-Uno Frykholm samt undervisningsrådet Claes-Göran Aggebo.

Kopia till:

Enligt fastställd sändlista.

Utbildningsinspektion av Heliå's friskola, fristående grundskola i Sundsvall

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till utbildning och omsorg
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån de nationella författningarna. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Heliå's friskola	Antal barn/elever
Förskoleklass	12
Grundskola	112

Heliå's friskola fick genom ett skolverksbeslut den 11 mars 1999 (dnr 1997:840) godkännande och rätt till bidrag från elevernas hemkommuner för fristående förskoleklass och fristående grundskola årskurserna 1-9. Första bidragsåret angavs till 1999/2000. Den 13 juni 2000 beslutade Skolverket (dnr 1999:3900), med anledning av en tillsyn av verksamheten, att skolan har fortsatt rätt till bidrag från elevernas hemkommuner.

Utbildningen vid Heliå's friskola omfattar förskoleklass samt grundskolans årskurser 1-9. Heliå's friskola har en naturorienterande profil. Skolan har organiserat eleverna i två huvudgrupper, F-4 samt 5-9.

Heliå's friskolas elever och pedagogiska personal arbetar i årskursblandade arbetslag.

Samtliga elever kommer från Sundsvalls kommun.

Heliå's friskola är inrymd i före detta fritidslokaler. Lokalerna ägs av en av kommunens idrottsföreningar. Skolan lånar lokaler för viss undervisning av andra skolor i kommundelen.

Huvudmannen har under flera år sökt alternativa lösningar för att få lämpligare skollokaler.

Genomförandet av inspektionen i Heliå's friskola

Skolverket sände den 11 november skriftlig information till skolans huvudman om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Heliå's friskola har bestått av undervisningsråden Sten Svanholm och Stefan Persson. Besök i Heliå's friskola genomfördes den 29 och 30 november 2004.

Skolverket följer upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Rapportens underlag består av dels dokument från huvudmannen och Heliå's friskola, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om Heliå's friskola som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem, på rapporter från Skolverkets tillsyn och på andra uppgifter som skolan lämnat till Skolverket eller finns publicerade på Internet etc.

På Heliå's friskola genomfördes formella intervjuer med rektor, personal, elever och föräldrar samt med företrädare för styrelsen. Lektioner i F-4 och 5-9 besöktes.

Övrig information av betydelse för inspektionen har varit frågor som ställts till rektorerna på Nivrenaskolan och Kyrkmons skola om samnyttjande av undervisningslokaler.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna för det offentliga skolväsendet framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön. Fristående skolor skall svara mot de allmänna mål och den värdegrund som gäller för det offentliga skolväsendet.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden i överensstämmelse med dessa.

På Heliå's skola känner sig eleverna trygga med varandra och kränkningar mellan elever är sällan förekommande även om språkbruket mellan de äldre eleverna ibland kan vara grovt. Om kränkningar mellan elever förekommer ingriper personalen snabbt och effektivt.

Ansvarstagandet för det egna lärandet ökar med stigande ålder och förmågan att arbeta självständigt är väl utvecklad.

Enligt rektorn är eleverna inte särskilt intresserade av att påverka vilka arbetsformer man skall använda i skolarbetet. Föräldrar och elever förklarar detta med att eleverna får kämpa för att få igenom sina idéer eftersom personalen inte är särskilt villiga att genomföra förändringar.

Vid lektionsbesök och i samtal med eleverna såg inspektörerna att eleverna respekterade andras åsikter och visade god förmåga att diskutera med varandra.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Heliå's friskola når godtagbara resultat inom området Normer och värden. Eleverna är trygga med varandra och kränkningar mellan elever är sällan förekommande.

Elevernas möjlighet att vara med och intresse av att påverka arbetet i skolan behöver stärkas.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Målen för lärandet anges, för det offentliga skolväsendet, i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Utbildningen i fristående skolor skall ge kunskaper och färdigheter som till art och nivå väsentligen svarar mot de kunskaper och färdigheter som skolor i det offentliga skolväsendet skall förmedla.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Samtliga elever som lämnade årskurs 9 vårterminen 2004 var behöriga till gymnasieskolan.

Det finns elever som inte nått målen i de nationella proven i matematik och engelska. Betygsnivåerna i matematik avviker för flera elever från resultaten i de nationella proven. Fem av nio elever har högre betyg än vad de nationella proven visar. Detta förklaras med de stödinsatser som skolan ger till elever i behov av särskilt stöd.

Jämförelse mellan betyg i matematik och resultat på ämnesprov för elever i årskurs 9 vårterminen 2004.

Betygsnivå	IG	G	VG	MVG
Ämnesprov	2	5	1	1
Slutbetyg	0	4	3	2

Heliå's friskola når goda resultat med de elever som har läs- och skrivsvårigheter. Skolan lyckas väl med att hjälpa elever med inlärningssvårigheter att bli behöriga till gymnasieskolan.

Enligt rektorn når de elever som går vidare till gymnasieskolan bra resultat.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Heliå's friskola når goda resultat inom området kunskaper.

Heliå's friskola ger kunskaper och färdigheter som till art och nivå väsentligen svarar mot de kunskaper och färdigheter som skolor i det offentliga skolväsendet skall förmedla.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet med att forma en god miljö - fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Fristående skolor skall svara mot de allmänna mål och den värdegrund som gäller för utbildning inom det offentliga skolväsendet.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö, för att förebygga kränkningar och för att ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

På Heliå's friskola arbetar man kontinuerligt med att förbättra elevernas ordval och hur man skall bemöta varandra. Förebyggande tjej- och killsnack genomförs varannan vecka. Enligt föräldrarna blir alla elever sedda på skolan.

Vårterminen 2005 introduceras ett system med kamratstödare där elever från årskurs 4 skall bli kamratstödare för elever i förskoleklassen och grundskolans årskurser 1-3. All personal på Heliå's friskola har ansvar för att agera i samband med kränkningar mellan elever. Den bland personalen som stöter på ett problem tar tillsammans med aktuella handledare omedelbart tag i problemet.

När en kränkande situation inträffat skall de inblandade eleverna berätta om händelsen för föräldrarna och föräldrarna skall före ett visst klockslag samma dag kontakta handledaren. Hör inte föräldern av sig inom utsatt tid så ringer handledaren hem till föräldern. Enligt personal och föräldrar fungerar det systemet bra.

Heliå's friskolas handlingsprogram mot kränkande behandling har tagits fram av personalen. Föräldrar och elever har informerats om programmets innehåll.

Det framkom under inspektionen att elever i de högre årskurserna ibland uppfattar sig vara kränkta av språkbruk och bemötande från enstaka lärare. Elever som kommer för sent till lektioner får ibland vänta med att bli insläppta till dess den inledande genomgången avslutats. På skolan har man diskuterat hur man skall hantera situationer där vuxna kränker elever men ingenting om detta finns nedskrivet. Några elever och föräldrar säger sig inte ha någon vuxen på skolan som de med förtroende kan vända sig till för att diskutera och få hjälp med problem av karaktären "dåligt bemötande från personal".

På Heliå's friskola finns inga nedskrivna ordningsregler men regler och förhållningssätt diskuteras kontinuerligt.

För elevernas medinflytande finns elevråd och gruppråd. Gruppråd genomförs inom varje handledargrupp.

En eller två elever från varje handledargrupp bildar elevråd. Elevrådet träffas varannan vecka på tiden för eget arbetspass. I elevrådet finns en särskild personalrepresentant med uppgift att ta med frågeställningar från elevrådet till kollegiet. Elevrepresentanterna har till uppgift att återföra information till sina handledargrupper. Elevrådet fungerar enligt alla intervjuade mindre bra. Personalen anser att det är svårt att få elever att engagera sig. Eleverna tycker inte att elev-

rådet har någon reell möjlighet att påverka frågorna på skolan. Eleverna i handledargrupperna anser att elevrådet måste bli bättre på att informera i grupperna om frågor som behandlats av elevrådet.

Med stigande ålder ges eleverna möjlighet att ta ökat ansvar för arbetets genomförande.

I samtalen med elever och föräldrar framkom att eleverna anser sig ha små möjligheter att påverka hur arbetet i de olika ämnena skall utformas.

Elevernas loggbok används även som kontaktbok mellan hem och skola. Föräldrarna är nöjda med den information man får från skolan men anser att loggboken innehåller allt för många negativa kommentarer. Vid skolan finns en aktiv föräldraförening. Stormöten med samtliga föräldrar och personal genomförs 1-2 gånger per termin. Föräldrarna uppger sig vara nöjda med den information de får om eleverna och skolans verksamhet.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att arbetet med arbetsmiljö och delaktighet håller godtagbar kvalitet.

Heliå´s friskola svarar mot de allmänna mål och den värdegrund som gäller för utbildning inom det offentliga skolväsendet.

Arbetet mot kränkande behandling mellan elever är väl fungerande. Inspektörerna bedömer dock att elevernas förtroende för de vuxna inte är tillräckligt starkt på skolan. Det faktum att flera elever och föräldrar uttalade missnöje med delar av personalens sätt att bemöta elever, och sade sig sakna någon vuxen på skolan att diskutera detta med, skickar en allvarlig signal till skolan.

Heliå´s friskola behöver vidga arbetet mot alla former av kränkande behandling så att det på ett tydligt sätt även omfattar situationer mellan vuxna och elever. Skolans handlingsplan mot kränkande behandling är därmed i behov av revidering.

Personalen bör i större utsträckning i det dagliga arbetet stärka elevernas uppfattning om vikten av att kunna vara med och påverka den egna inlärningssituationen.

Elevrådets arbete behöver stöttas och utvecklas.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet med lärandet är skolans huvudprocess för att utveckla kunskaper och färdigheter. Arbetet för att nå målen skall utformas av eleverna och personalen i samverkan. Samverkan skall också ske med hemmen. Allsidighet och saklighet är väsentliga vid utformningen av undervisningen. Skollagen slår också fast att hänsyn skall tas till elever i behov av särskilt stöd.

Granskningen inriktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till de lärandes olika behov. Innehåll och organisering av studierna liksom arbetsformerna och kontakterna med hem, samhälle och arbetsliv är andra områden som uppmärksammas.

En arbetsplan finns och är framtagen i en process bland personalen. Personalen upplever arbetsplanen som ett stöd i det vardagliga arbetet. Skolans naturorien-

terande profil säkerställs dels genom en utökning av timplanen, dels genom att undervisningen inleds redan i de tidiga årskurserna.

Heliå's friskola organiserar eleverna i åldersintegrerade handledargrupper på 10-14 elever omfattande F-4 och 5-9. Varje morgon samlas dessa grupper för genomgång av dagen och en gång i veckan för gruppråd. Undervisningsgrupperna är flexibla. Beroende på arbetets innehåll är elevgrupperna ibland åldershomogena och ibland åldersblandade. Förskoleklassen upplevs av föräldrarna som positiv. Verksamheten liknar grundskolan men har också stort utrymme för andra aktiviteter.

Som stöd för att eleverna successivt skall ta mera ansvar för sitt lärande använder eleverna en loggbok för planering och utvärdering. Loggboken skall utvecklas så att den även kan innefatta individuella studieplaner. Vid elevsamtalen framkom att eleverna anser att de ibland får ta för stort ansvar för sin egen utbildning.

Schemat är flexibelt och styrs av arbetets innehåll och av behovet att nyttja lokaler utanför den egna skolan. Med stigande ålder utformar varje elev med hjälp av sin handledare en planering av sin egen arbetstid i loggboken. Ämnesansvarig lärare har regelbundna träffar och med eleverna och uppföljningsansvar för sitt ämne.

Inför varje arbetsområde informerar lärarna om vilka mål som skall uppnås för olika betygsnivåer. Eleverna är intresserade av vad som krävs för att uppnå olika betygsnivåer.

Eleverna anser att de periodvis har alltför många hemläxor och att samordningen mellan lärarna bör förbättras avseende prov och läxor. Föräldrarna anser att kraven på eleverna ibland är för höga från personalens sida. Under inspektionsbesöket framkom att eleverna inte alltid vågar be läraren om hjälp under pågående lektioner.

Heliå's friskola genomför utvecklingssamtal minst en gång per termin. Inför samtalen skickar skolan hem ett formulär som alla lärare fyllt i. Dessa blir sedan tillsammans med loggboken utgångspunkter för utvecklingssamtalet. Elever och föräldrar förbereder sig hemma genom att diskutera innehållet i formuläret. I samband med utvecklingssamtalen görs överenskommelser om vad eleven skall arbeta vidare med. Såväl föräldrar som personal anser att utvecklingssamtalen fungerar bra.

Stödinsatserna genomförs huvudsakligen inom ordinarie undervisningsgrupper. Varje torsdag erbjuds elever att stanna kvar och få stöd i matematik, svenska och engelska. Dessutom genomförs längre perioder med särskild träning omfattande 0,5 timmar tre till fyra gånger per vecka. En lärare som genomgått fortbildning via Läspedagogiskt centrum (LPC) i Östersund genomför stödundervisning inom läs- och skrivområdet. Det stödet läggs oftast upp i tolvveckorsperioder med särskild träning 4 x 0,5 timmar per vecka. Skolan lyckas bra med att hjälpa eleverna att nå målen.

Det finns en enkel modell för åtgärdsprogram vid skolan och åtgärdsprogram utarbetas för elever i behov av särskilda stödinsatser. Personalen utarbetar ett förslag till åtgärder som sedan i efterhand presenteras för elever och föräldrar

för godkännande. Enskilda elevers situation diskuteras dels i elevvårdskonferenser, dels vid klasskonferenser.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att det pedagogiska arbetet vid Heliå's friskola är av god kvalitet.

Skolan behöver dock förbättra arbetet med åtgärdsprogram. Elever och föräldrar skall erbjudas möjlighet att delta vid utarbetandet av programmen vilket inte kan anses vara fallet när ett färdigt förslag till åtgärder presenteras för dem.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolans inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå målen för denna tillgodoses. Fristående huvudmän har motsvarande ansvar även om de inte alltid omfattas av riktlinjerna för det offentliga skolväsendet.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om den fristående skolan har en fungerande ledning och styrning av verksamheten och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen och för att värna enskilda elevers rätts-säkerhet.

Heliå's friskola drivs av Heliå's Utbildnings AB och styrelsen består av två personer varav rektor är den ena. Verksamhetens syfte är att bedriva utbildning för barn, ungdomar och vuxna med i huvudsak inriktning mot fristående grundskola, förskoleklass och fritidshem.

Eftersom rektor är en av två styrelsemedlemmar så blir kontakten mellan styrelsen och skolan tät och styrelsens kunskap om skolan god.

Rektorn undervisar motsvarande 25 procent av en heltidstjänst. Rektorn leder och är väl förtrogen med skolans verksamhet. Torsdag är konferensdag och då genomförs olika typer av personal- och elevkonferenser.

Rektorn anser allmänt att dokumentation är ett förbättringsområde för Heliå's friskola. Enligt rektorn har verksamheten prioriterats framför dokumentationen.

Skolan har en aktuell kvalitetsredovisning. Kvalitetsredovisningen fokuserar på områden som personalen gemensamt diskuterat fram. De två senaste kvalitetsredovisningarna behandlar områdena loggbokens utveckling och kränkande behandling. Kvalitetsredovisningen innehåller mål, metoder, uppföljning samt åtgärder för att öka måluppfyllelsen för de båda områdena.

Arbetsplanen på skolan är framtagen i diskussioner bland personalen. Den upplevs av personalen som ett stöd i det vardagliga arbetet. Den arbetsplan som redovisats till Skolverket beskriver förhållanden läsåret 2000/01 och gäller fortfarande. Arbetsplanen omfattar områdena värdegrund, skolans organisation och föräldrasamverkan.

Vid såväl föräldra- som elevsamtal framkom att de intervjuade upplevde svårigheter att ta upp kritiska synpunkter om verksamheten med rektor och personal.

En känsla av att personalen sluter leden när kritiska synpunkter förs fram beskrevs från båda grupperna.

Under vårterminen kommer lärarna att delta i en fortbildning via Mittuniversitetet om pedagogiska förhållningssätt och processinriktad handledning och rektorn genomgår för närvarande den statliga rektorsutbildningen.

Föräldrarna uppger att de inte deltagit i några utvärderingar som genomförts i skolans regi. Skolan har dock vid olika stormöten låtit föräldrarna skriftligt besvara frågor om verksamheten, och utvecklingssamtalen har bland annat använts till att muntligt utvärdera olika delar av skolans verksamhet.

Sundsvalls kommun har inte utnyttjat sin rätt till insyn i verksamheten. Skolan har inte erbjudits att delta i några kommungemensamma utvärderingar som genomförts. Enligt rektorn är inte kommunen intresserad av samverkan kring pedagogiska frågor.

Registerutdrag begärs vid samtliga nyanställningar.

Sammanfattningsvis konstaterar inspektörerna att arbetet inom området håller godtagbar kvalitet.

En väl fungerande dokumentation är ett viktigt stöd för verksamhetsutveckling och måluppfyllelse. Att prioritera dokumentation är att prioritera och säkerställa skolans verksamhet och elevernas rättsäkerhet. Inspektörerna delar rektorns uppfattning om att dokumentation i olika former är ett förbättringsområde för skolan.

Inspektörerna konstaterar att kvalitetsredovisningen bör utvidgas till att omfatta såväl kunskaps- som värdegrundsmål.

Enligt Lpo 94 skall alla som arbetar i skolan samarbeta med elevernas vårdnadshavare så att man tillsammans kan utveckla innehåll och verksamhet. Skolan skall sträva efter att varje elev successivt utövar ett allt större inflytande över sin utbildning och det inre arbetet i skolan. För att detta skall ges bättre förutsättningar krävs bland annat att Heliå's friskola intar en öppnare attityd till att föra diskussioner om verksamheten med föräldrar och elever.

6. Tillgång till utbildning och omsorg

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för skolväsendet. En fristående skola skall vara öppen för alla barn och ungdomar som har rätt till utbildning i motsvarande skolform i det offentliga skolväsendet.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som förutsätts i skollagens bestämmelser. Även principerna för intagning och informationen om möjligheter till utbildning behandlas.

Heliå's friskola är öppen för alla barn. Antagning sker utifrån anmälningsdatum. Skolan tillämpar förtur för syskon och för barn från den egna förskoleklassen.

På skolan erbjuds spanska som språkval. Bland elever och föräldrar finns önskemål om ett bredare språkvalsutbud.

Elevens val genomförs med 70 minuter varannan vecka i årskurserna 5-9 samt med en hel vecka i slutet av varje vårtermin för dessa årskurser.

Modersmålsundervisning erbjuds i samverkan med kommunen.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att tillgången till utbildning vid Heliå's friskola är av godtagbar kvalitet.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Utbildningen skall vara avgiftsfri.

Vid inspektionen granskas dessa och andra förutsättningar för att bedriva en utbildning av god kvalitet. Även skolans ekonomiska stabilitet och de långsiktiga förutsättningarna för verksamheten behandlas.

Skolan är inrymd i före detta fritidslokaler. Lokalerna ägs av en av ortens idrottsföreningar. Byggnaden har två plan varav det ena är en suterrängdel. Matsal, expedition och personalutrymmen är belägna i suterrängplanet. Hiss finns mellan våningsplanen. Klassrummen är små och tillgången på gruppum är begränsad. Delar av verksamheten bedrivs i två inhyrda enkla skolmoduler placerade på var sin sida om huvudbyggnaden. Styrelsen har utan framgång sökt andra lokaler och som alternativ planeras i nuläget byggandet av helt nya lokaler.

Skolan har ingen egen idrottshall men i anslutning till skolan finns en ishall som skolan nyttjar. Skolan lånar ibland lokaler för idrott och hälsa av Nivrenaskolan eller av Kyrkmons skola.

Skolan saknar huvudsakligen egna laborationslokaler. I ett av klassrummen kan enklare laborationer genomföras. Tidigare har enligt rektor laborationslokaler utnyttjats vid Nivrenaskolan. På grund av ombyggnationer vid Nivrenaskolan var inte dessa lokaler tillgängliga vid inspektionstillfället.

Slöjd- och bildundervisningen bedrevs under höstterminen i en av skolmodulerna utanför skolan och textilslöjdsundervisningen genomfördes i vanlig lek-tionssal. Såväl tillgången till utrustning och material som de utrymmen där undervisningen bedrevs i de båda slöjdformerna var mycket begränsande. Efter inspektionsbesöket har skolan ordnat så att all slöjdundervisning genomförs i Kyrkmons skolas slöjdlokaler.

De läromedel som skolan köpt in håller god kvalitet. I samhällsorienterande och naturorienterande ämnen finns läromedlen även i CD-format. Föräldrar och elever anser att tillgången på läromedel är begränsad och att förekomsten av lösblad och kopior är alltför vanlig. På skolan arbetar personalen ofta fram

eget material som komplement till befintliga läromedel. Det egna materialet skrivs ut och kopieras till eleverna, vilket förklarar den relativt höga förekomsten av kopior och lösblad. Skolan är välförsedd med referenslitteratur. Tillgången till datorer är god och datorer används flitigt av eleverna i arbetet.

Eleverna har tillgång till skolhälsovård. Skolsköterskan delar lokal med rektorn. Såväl särskilt undersökningsrum som väntrum saknas i anslutning till lokalen. Skolsköterskans tjänst på skolan motsvarar 20 procent av en heltidstjänst. Skolsköterskan går för närvarande en särskild skolsköterskeutbildning på distans. Hon deltar i vissa fortbildningar som anordnas av Sundsvalls kommun. Skolläkare och skolpsykologtjänst köps vid behov.

Skolan har efter inspektionsbesöket redovisat personalens utbildnings- och yrkeserfarenheter. Lärarna har den utbildning och erfarenhet som är adekvat för verksamheten.

Den specialpedagogiska kompetensen på skolan finns i första hand inom svenska och matematik. Fortbildning inom området läs- och skrivsvårigheter samt utredningar av elever köps från Läspedagogiskt Centrum (LPC) i Östersund.

I samband med den "elevensval vecka" som genomförs under vårterminen kan kostnader på upp till ett par hundra kronor förekomma för elever som vill delta i de avgiftsbelagda aktiviteterna.

Kostnaden i samband med en utflykt som genomfördes vårterminen 2004 uppgick till 200 kr per elev. Detta innebar att vissa föräldrar ej ansåg sig ha råd att låta barnen delta i utflykten.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolan inom de flesta områdena har godtagbara förutsättningar att nå de mål som anges i läroplaner och kursplaner.

Inspektörerna konstaterar att det vid inspektionsbesöket saknades förutsättningar för trä- och metallslöjd att bedriva en undervisning med god kvalitet. För textilslöjden var också möjligheterna starkt begränsade. Heliå's friskola saknar egna laborationslokaler vilket gör skolan starkt beroende av Nivrenaskolans möjligheter att ställa laborationslokaler till förfogande. Från och med vårterminen 2005 lånar skolan lokaler för trä- och metallslöjd samt textilslöjd av Kyrkmons skola. Skolverket konstaterar att Heliå's friskola måste säkerställa tillgången på lokaler för att få godtagbara förutsättningar att nå de mål som anges i läroplaner och kursplaner.

Inspektörerna bedömer de avgifter som förekommer i samband med elevensval och utflykter under skoltid ej är förenligt med att utbildningen i grundskolan skall vara avgiftsfri. Endast enstaka inslag som kan föranleda obetydliga kostnader för eleverna får förekomma.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten vid Heliå's friskola övergripande är av godtagbar kvalitet. Eleverna vid Heliå's friskola är överlag trygga och respekterar varandra.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- elevernas intresse av vara med och påverka arbetet i skolan behöver stärkas,
- elevernas förtroende för de vuxna behöver stärkas på skolan och en öppnare attityd, när det gäller att föra diskussioner med föräldrar och elever om verksamheten, bör utvecklas. Det faktum att flera elever och föräldrar uttalade missnöje med delar av personalens sätt att bemöta elever, och sade sig sakna någon vuxen på Heliå's friskola att diskutera detta med, skickar en allvarlig signal till skolan,
- Heliå's friskola behöver revidera handlingsprogrammet mot kränkande behandling och vidga det förebyggande arbetet så att det även omfattar situationer mellan vuxna och elever,
- elevrådets arbete behöver stödjas och utvecklas,
- elever och föräldrar bör erbjudas möjlighet att i ett tidigare skede delta i utarbetandet av åtgärdsprogram,
- Heliå's friskola behöver förbättra sin dokumentation så att den blir ett stöd för verksamhetsutveckling och måluppfyllelse,
- kvalitetsredovisningen bör behandla såväl kunskaps- som värdegrundsmål,
- Heliå's friskola bör säkerställa tillgången på lokaler för att få godtagbara förutsättningar att nå de mål som anges i läroplanen och kursplanerna i slöjd, idrott och hälsa samt laborativa ämnen.

Följande områden uppfyller inte författningarnas krav och skall därför snarast åtgärdas.

- de avgifter som förekommer i samband med elevens val och eventuella utflykter kan varken betraktas som obetydliga eller enstaka. Heliå's friskola lever därmed inte upp till författningarnas krav på att utbildningen skall vara avgiftsfri. (9 kap 7 § skollagen)

2005-05-13

Umeå

Sten Svanholm

Stefan Persson